

“Ik raak zo met mijn vingers uw rug aan en zoek de plek waar ik u de injectie kan toedienen.”

Het bovenlichaam ontbloot en liggend op mijn buik – hoe kwetsbaar kan een mens op de behandel-tafel van een polikliniek zijn?! Ik zag, met mijn hoofd zijwaarts, alleen een witte muur en kon geen enkele weet hebben van wat de anesthesist boven mijn lichaam aan het doen was. Tot ik deze voor-den hoorde. Ze verrasten me. Ze gaven me een heel vertrouwd, veilig gevoel.

Haar vingers bewogen zich licht over mijn rug, rond de lendenwervels. Het voelde aangenaam.

“Nu ga ik uw huid ontsmetten, misschien voelt het even wat koud aan.”

Het is onvermijdelijk, eigenlijk moet ik zeggen: ik wil het niet eens vermijden. Hoe kan het ook anders als je, zoals ik, gedurende 15 jaar leiding heb mogen geven aan vier ziekenhuizen, de mooiste organisatie die bestaat, het huis waar geleden wordt en blijdschap heerst, waar levens beginnen, worden gered en eindigen. Elke keer als ik nu door de gangen van Isala Zwolle loop zie ik ze weer: patiënten, bezoekers, medewerkers, met gezichten die een groot scala aan emoties laten zien, de beleving van dat moment – zoals het in die 15 jaar ook was. Want dat ervaar je als je als ziekenhuisbestuurder jezelf niet opsluit achter het bureau of de vergadertafel, maar ook medewerkers van zeer diverse pluimage opzoekt. In al die 15 jaren ging er vrijwel geen dag in het ziekenhuis voorbij waarop ik niet door de gangen liep, mensen aansprak om de sfeer van dat moment te ervaren.

Als ik nu als patiënt en niet als bestuurder het ziekenhuis bezoek, gebeurt het steeds weer: ik neem van alles waar en al die indrukken vergelijk ik met de schat aan ervaringen en indrukken die ik vijftien jaar lang heb opgeslagen in mijn hersens en hart. En zo was er – liggend op de behandel-tafel – opeens de pijnlijke herinnering aan die vrouw ...

“Probeer u zich nog wat meer te ontspannen, probeer rustig te ademen.” – ze legde haar handen op mijn knieën en drukte licht.

Hoe ze heel veel jaren geleden een klacht had ingediend tegen een chirurg die volgens haar in de onderzoekskamer meer probeerde te doen dan alleen een medische handeling. Ik had haar uitgenodigd voor een ontmoeting, nadat ze van de vertrouwens-persoon had gehoord dat haar klacht niet gehonoreerd kon worden; er was alleen het ene tegen het andere verhaal. We hadden haar – zei ze – geen recht gedaan en in mijn onmacht begreep ik dat gevoel. Zo kwamen we toch met elkaar in gesprek.

‘Seksueel intimiderend gedrag’?... Het was in de jaren tachtig een nog onbekend begrip. Natuurlijk waren er toen wél de dokters-romans vol liefdesromantiek, vaak tussen een knappe, aan zijn vak toegewijde mannelijke arts met een hoge moraal en een vrouwelijke arts, verpleegkundige of patiënt.

Natuurlijk waren er ook de verhalen van geheime relaties tussen vooral artsen en verpleegkundigen, maar ze werden meestal afgedaan als flirt en spelerei. Ik laat er geen misverstand over bestaan: in het ziekenhuisbeleid – dus ook in mijn beleid – was in de tachtiger jaren seksueel intimiderend gedrag geen issue. Klachten over misdragingen van artsen heb ik – hoe merkwaardig – verder niet meegemaakt. Het waren wel de jaren waarin zich grote maatschappelijk-culturele veranderingen voltrokken, maar het duurde tot in de negentiger jaren dat seksueel intimideren gedrag écht een issue werd in de samenleving en in arbeidsorga-nisaties. Het was de tijd waarin ik leiding gaf aan de Hogeschool Windesheim in Zwolle [1992-1998].

“Ik geef u nu een kleine injectie. Daarmee hoop ik te voorkomen dat u van de grote injectie pijn ervaart, zeker als ik per ongeluk een wervel raak.”

Nog steeds kon ik natuurlijk niet zien wat ze allemaal deed, maar ik voelde me zeer vertrouwd bij haar. De herinnering aan mijn ervaringen in Windesheim hadden dan ook vrij spel. Zo kon in enkele minuten een tijd van jaren helder voor de geest komen.

Het was vooral onder invloed van het opkomend feminisme dat het onderwerp ‘seksueel intimiderend gedrag’ langzaam op de werkvloer, in beleid en rechtspraak expliciet als probleem werd erkend. Toch werd veel gedrag ook nog afgedaan als ‘zielig ge-doe’, ‘gezeur van vrouwen’.

“Ik wacht nu even tot de vloeistof zijn werk doet. Dan geef ik u de prik. Gaat het goed met u?” “Ja, ik voel me prima.”

In mijn werk als bestuurder waren een aantal vrouwen voor mij van grote betekenis – als collega, toezicht-houder, inspecteur, medewerker/arts, adviseur. Tot die laatste categorie hoort Willeke Bezemer – ik noem haar naam met groot respect en warmte. Ruim dertig jaar was zij actief met een eigen bureau, ze stond in Nederland aan de wieg van het opleiden van vertrouwenspersonen, hielp bij het opstellen van (arbo)wetge-ving en verrichtte onderzoek op het terrein van het tegengaan van [seksueel] ongewenst gedrag. Aan haar heb ik te danken dat we op Windesheim beleid konden ontwikkelen én implementeren. Met haar in de hoofdrol hielden we zeer druk bezochte personeelsbijeenkomsten. Ze leidde zelf ook enkele onderzoeken naar aan-leiding van klachten. Ze hielp me daarin om met wijsheid en zorgvuldigheid recht te doen aan medewerkers,

zowel de aangeklaagden als de klagers. Ze was voor mij meer dan een deskundige adviseur; haar humor, relativiseringsvermogen, wijsheid en humor waren volop voelbaar in elk gesprek. Mede door haar kwam er steeds meer aandacht voor het ontdekken, stimuleren en functioneel belonen van het volop aanwezige talent van vrouwen. Toen ik in dát kader als *man* werd gevraagd om op 8 maart Internationale Vrouwendag een lezing te houden tijdens een bijeenkomst van *vrouwelijke* Windesheimers, was dat voor mij de ultieme erkenning van en waardering voor alles wat met steun van Willeke Bezemer op dit gebied tot stand was gebracht.

“Dat was de injectie. U kunt nu tien minuten rusten. Daarna maak ik een vervolgspraak met u.”

Voor mijzelf was de tijd met Willeke Bezemer de ultieme leerschool waarin ze me liet ontdekken dat aan het *seksueel* ongewenste of intimiderend gedrag een dieper, algemeen menselijk [en vooral mannelijk] probleem ten grondslag ligt. Vrouwen en mannen

zijn formeel gelijk, maar in de persoonlijke en functionele menselijke relaties is er nog steeds sprake van zeer veel machtsongelijkheid: in het gezin, op het werk, in maatschappelijke organisaties, in religieuze gemeenschappen. Achter voordeuren heerst nog steeds veel onzichtbaar leed door tiranniek, vooral mannelijk gedrag. Maar is het wel onzichtbaar?

We hebben een goed leven in een goed land, ik zou niet weten in welk ander land wij het beter zouden hebben. Zeker, maar onze samenleving kent ook een structurele weeffout. Want kwetsbaarheid en onmacht zijn geen natuurfenomenen, geen goddelijke verordeningen; ze zijn het gevolg van keuzes van ons ménsen. We zijn gewend aan een cultuur waarin ongelijkheid, onvrijheid van individuen en groepen een aanvaard gegeven lijkt. Dát is volgens mij de wortel van veel maatschappelijk kwaad. Er zijn mensen die daarvan profiteren en in staat zijn niet erkende macht over andere mensen uit te oefenen; er zijn mensen die daardoor kwetsbaar en onmachtig zijn – vooral vrouwen en kinderen.

We gaven elkaar een hand en ik realiseerde me op dat moment pas echt dat ze waarschijnlijk nog maar kort werkzaam was als afgestudeerd anesthesist.

Ik kon het niet laten: “U hebt mij op een geweldige manier geholpen. Ik heb nog nooit meegemaakt dat een arts mij zo goed voorbereidde op wat ging gebeuren. Het was heel vertrouwenwekkend. Dank u wel.” Zij: “Dat heeft nog nooit iemand tegen mij gezegd. Dank u wel.”

MUZIEK

1. In 1982 verscheen wereldwijd de eerste CD-speler van Sony, een maand later gevolgd door Philips. Ook wij werden de gelukkige bezitter van dit wonderlijke apparaat. We trakteerden onszelf op vier CD's. Louise koos voor een opname van de Canon van Pachelbel, zonder twijfel zijn beroemdste compositie en sindsdien voor zeer veel mensen een favoriet stuk, zeker door zijn talloze bewerkingen voor allerlei instrumenten. Helemaal toen het werk, gearrangeerd voor koor, te beluisteren viel in de film *Ordinary People*.
 - a. Eerst de [originele compositie](#), met een steeds herhaald thema.
 - b. Dan een [bewerking voor cello en piano](#)
2. Dan [de STREETS OF LONDON](#), een lied dat tot mij kwam in 1984, dus in ongeveer dezelfde tijd als de Canon. Wat een prachtige tekst! Wat een heerlijke melodie. Mensen die er meer verstand van hebben dan ik, hebben [vereenkomsten opgemerkt tussen muziekstructuren die in deze compositie voorkomen en in Pachelbels Canon](#).
3. Nog een heel [bijzondere uitvoering van de Streets of London](#), Ralph McTell is 50 jaar ouder, en hij zingt het met een koor van medewerkers uit een crisisteam dat daklozen helpt. Vijftig jaar later, maar we zijn nog steeds niet echt bereid dit probleem op te lossen.